

EXAMEN

Tineke Krol

Joop Pijnenburg is leraar A.V.O. aan de derde Gem. Nijverheidsschool te Amsterdam. Hij geeft 32 uur les in Nederlands, rekenen, geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijleer en Engels. Een paar uur praat hij over zijn school, de 'wachtkamer voor de fabriek'; wat hij zegt komt overeen met wat Frans van de Pieterman heeft geschreven. Uit het lange gesprek kies ik voor dit moment twee citaten over de in omloop zijnde methoden en over het eindexamen. Het is duidelijk dat in volgende afleveringen van Moer nader ingegaan moet worden op de taken en methoden van het moedertaalonderwijs in het nijverheidsonderwijs. Tot slot wordt een eindexamentekst afgedrukt. De redactie van Moer zou het op prijs stellen, als u uw commentaar op de tekst toestuurt. Het is misschien ook een goed idee wanneer u de tekst aan uw 12- tot 15-jarige leerlingen voorlegt en met hen probeert uit te zoeken wat de auteurs nu eigenlijk met deze tekst willen overbrengen. Een van de doelstellingen van leesonderwijs is toch gronden te vinden waarop je als lezer een tekst accepteert of verwierpt?

Uw inzendingen kunt u sturen aan T. F. Krol, woonboot De Lantaren, Saphatikade t/o 12, Amsterdam.

OVER METHODEN

'De methoden, al of niet losbladig, lijken allemaal op elkaar. Ze bevatten teksten, over het algemeen miserabel gekozen, waar vragen over gesteld worden. (De kinderen worden voortdurend getraind in het beantwoorden van vragen die ze zelf niet gesteld hebben.) Verder enkele lossen onderwerpen, het verplichte werk van voorzetsels invullen en training in het juiste gebruik van de verwarrende woordparen: kunnen-kennen, liggen-leggen. Het typische is, dat kinderen op de lagere school zo getraind zijn, dat ze onmiddellijk aan het invullen slaan. Het geeft houvast en is minder verwarrend dan over dingen praten of een opstelletje schrijven. Ik heb het idee dat methoden op een eigenaardige manier zijn opgesteld. Je begint met een methode voor het gymnasium, dan laat je iets weg en je hebt havo; weer iets eraf geeft mavo en dat gaat door tot je bij het nijverheidsonderwijs bent. Dan heb je gewoon een hoop weggelaten maar er zullen en moeten een aantal dingen in blijven. Er zal altijd een gedicht in staan, want die kinderen moeten in aanraking komen met literatuur, terwijl ze thuis amper een boek hebben en met moeite lezen. Wil je hierin verandering aanbrengen, dan moet je jaren met de leerlingen werken. Hulpmiddelen als een schoolbibliotheek of documentatiecentrum zijn er niet op ons soort scholen.'

HET EXAMEN

'Het nijverheidsonderwijs heeft lange tijd geen officieel examen gekend. Dat is nu toch ingevoerd, een staatsexamen voor het Nijverheidsonderwijs. Daar moet je toch rekening mee houden, ook al heb je kritiek op de onderdelen. Je moet beseffen, dat voor de meeste leerlingen dit diploma het enige is dat ze zullen behalen; de ouders hechten

er grote waarde aan. Daarom moet je iets aan ontlede doen, of je er nu wat in ziet of niet. Als je het niet doet komt het op rekening van de leerling, want het is een vast terugkerend examenonderdeel. Een onderdeel van het mondeling examen is lezen. De kinderen moeten tonen dat zij een nieuw stukje tekst aanvaardbaar kunnen lezen. Maar welke eisen moet je stellen? Je kunt toneelschool willen volgen en dan wordt van je verwacht dat je vaardig bent een tekst voor te dragen. Je kunt een N.O.S.-cursus maken voor nieuwslezer, je kunt ook zeggen: als het kind iets kan lezen is het voor mij voldoende. Ik had op een proefexamen een meisje een tekst gegeven. Ze las het volgens mij aardig voor, maar er zat iemand 'uit den lande' bij, die in het bijzijn van het meisje een hele lijst bezwaren ging opsommen. Heel begaafd had hij de administratie van gebreken gevoerd. Er waren versprekingen geweest, sommige woorden niet goed uitgesproken etc. etc.

Als je een examen opstelt dan moeten er eisen zijn en je moet zorgen dat die eisen pittig zijn, zo is de redenering.'

EXAMEN LAGER HUISHOUD- EN NIJVERHEIDSONDERWIJS 1972 TEKST NEDERLANDS (T)

MAARTJE DE WIT

Als Maartje naast Jansje in de bank schuift (helemaal vooraan vanwege het 'kwebbelen'), legt deze met een geheimzinnig gezicht een briefje voor haar neer.

'Van Hans,' fluistert ze Maartje toe. Maar net als Maartje het papiertje wil openen, komt meneer Verheul de klas binnen. Verheul is een vrolijke, knappe man van 5 midden dertig, die goed met zijn leerlingen kan opschieten. Hij geeft les in aardrijkskunde en geschiedenis en is tevens klasseleraar van 4A.

'Zo dames en heren', zegt hij opgeruimd. 'Ik herinner me, dat ik zo goedgeed ben geweest voor vandaag geen huiswerk op te geven in verband met een zware repetitie Frans. Nu hoop ik maar, dat jullie je tijd dan ook grondig aan dat Frans hebt 10 besteed. Enfin, de cijfers hoor ik morgen wel van meneer Vomberg'. Om het hoongelach dat in de klas opsteekt te stuiten, zegt hij er overheen: 'Slaan jullie nu de atlas maar open bij Zuid-Amerika'. Van het geroezemoes dat nu volgt, maakt Maartje gebruik vlug het briefje van Hans te lezen. 'L.M.', staat er boven. ('Dat is met het oog op Jansje', denkt Maartje vlug). 'Ik wist gisteren nog niet hoe ik mijn 15 dag vandaag kon indelen. Vandaar dat je niets van me hebt gehoord. Maar ik sta in ieder geval om vier uur bij je school. Hans.'

Maartje zucht opgelucht en bepaalt dan eindelijk haar aandacht bij de les. Meneer Verheul heeft een prettige stem en hij kan onderhoudend vertellen over de vele reizen die hij heeft gemaakt, zodat hij altijd een zeer aandachtig gehoor heeft. 20 Vandaag vertelt hij over de oude Inca-cultuur in Peru en over de vele ontdekkingsreizen naar die streken. Ofschoon Maartje altijd een oplettende leerlinge is, dwalen haar gedachten nu toch af.

Binnenkort zijn haar ouders 25 jaar getrouwd en net als haar broers en zusters

moet ook zij een schetsje of gedicht voordragen. En wat erger is . . . ook zelf
25 schrijven! 'Ik heb eigenlijk nog geen letter op papier', peinst ze. De daad bij de
gedachte voegend, haalt ze haar blocnote uit haar kastje, legt die op haar knie en
begint:

Zeventien jaar, zeggen de mensen altijd,
is een heel moeilijke leeftijd:

30 je bent je wilde haren nog niet kwijt
en doet vaak bokkig en eigengereid.

Maartje is nogal tevreden met deze vondst. Tegenover haar zwager Kees - die de
naam heeft een goed dichter te zijn - heeft ze opgeschept, dat ze met minstens zo'n
goed gedicht voor de dag zal komen als hij. Hij is er grif op ingegaan en heeft haar
35 een flesje parfum beloofd, zelfs al is haar produkt maar half zo leuk als het zijne.
'Nou, die parfum kan ik best gebruiken', denkt ze. 'Maartje de Wit', klinkt 't
opeens streng naast haar. 'Wat zat je daar zo ijverig te noteren? De Indianenstam-
men van de Amazone?' De klas gniffelt al en Maartje kijkt met een rood hoofd op.
'Nee meneer', zegt ze met een benepen stemmetje, 'dat niet'. 'In ieder geval zal 't
40 wel iets zo belangrijks zijn', gaat de leraar spottend verder, 'dat je het nodig vindt
daarvoor mijn gloedvol betoog langs je heen te laten gaan'. Maartje probeert met
een schuldig gebaar haar blocnote weer in haar kastje te laten verdwijnen, maar
meneer Verheul zegt: 'Geef maar eens hier, dan kunnen we er allemaal van genie-
ten'. Blozend geeft Maartje hem haar pennevrucht. Hij werpt er een blik op, trekt
45 zijn wenkbrauwen even op en begint dan met pathos in zijn stem voor te dragen:
'Zeventien jaar, zeggen de mensen altijd . . . is een heel moeilijke leeftijd . . . je
bent je wilde haren nog niet kwijt ('Nee, inderdaad', voegt hij er aan toe met een
blik op Maartje) . . . en vaak bokkig en eigengereid'. De klas daverd van het lachen
en Maartje zou zich wel in haar kastje willen verbergen. 'Afschuwelijke naarling',
50 denkt ze. 'Ik wist niet, dat je zo gemeen kon zijn'.

Meneer Verheul geeft haar de blocnote terug. Hij tracht olie op de golven te gieten
door op hartelijke toon door te gaan: 'Zullen wij samen om vier uur eens een boom
opzetten over de jeugd van zeventien jaar, Maartje?'

Uit: 'Maartje de Wit' door Jan de Vries en Margreet Reiss.